

שמואל יוסף עגנון הנשיקה הראשונה

ערב שבת אחר חצות היה. אבא לא היה בעיר. לרגל עסקיו נסע לעיר אחרת ואותי הושיב בחנות לשמור את החנות. נשארתי אני לבדי בחנות מעין שומר החנות. משיצא רוב היום אמרתי לי, הגיעה עת נעילת החנות. אנעול את החנות ואלך לביתי ואחליף את בגדי ואלך לבית-התפילה.

נטלתי את המפתחות ממקום מחבואם ויצאתי לנעול את החנות. באו שלושה כמרים גלויי ראש מלובשים בגדים שחורים וכבדים וסנדלים ברגליהם ואמרו, מבקשים אנו לדבר עמך. חשבתי בלבי, אם על עסקי סחורה באו, ערב שבת סמוך לבין השמשות אינו זמן סחורה, ואם לשם שיחה באו, לא בעל שיחה שלהם אני.

ראו שאני מהסס לענות להם וחייכו. אמר אחד מהם, אל תתיירא, אין אנו באים לעכבך מהליכת בית-הכנסת.

הוסיף עליו חברו ואמר, הבט נא השמיימה וראה, עדיין לא נסתלקה החמה, עדיין זמננו בידינו.

ניענע השלישי ראשו וחזר על דברי שניהם באותו הלשון או בשינוי לשון.

נעלתי את החנות והלכתי עמהם.

נתגלגל הדבר שהגענו אצל ביתי.

זקף אחד מהם שמאלו ואמר, לא כאן ביתך?

נענה חברו, כאן ביתו.

הוסיף השלישי ואמר, ודאי, כאן ביתו, כאן ביתו. ותוך כדי שיחתו הוציא שלוש אצבעות והראה בהן על בית אבא.

אמרתי להם, אם אתם רוצים ניכנס.

ניענעו ראשיהם ואמרו, ברשותך.

הקפתי עמהם את כל הרחוב וירדתי עמהם ירידה אחת עד למטה מן הרחוב, שבית אבא שני פתחים היו בו, אחד לרחוב ששם היתה חנותו ואחד למבוי ששם בית-מידרשו. בכל יום היו שני הפתחים פתוחים ובערבי שבתות עם בין השמשות היו סוגרים אחד ומניחים אחד פתוח, סוגרים את שלרחוב ומניחים פתוח את של בית-המידרש. פתחתי את הדלת ונכנסנו.

הבאתי אותם לחדר הגדול והושבתי אותם על הכסאות שעמדו מתוקנים לשבת לפני השולחן שהיה ערוך לשבת. ישבו להם סביב לשולחן ובגדיהם נגורים להם למטה מסנדליהם ומכסים את השטיח המכסה את הריצפה שפרסה אמא לכבוד שבת, שנוהגת אמא לפרוס שטיח לכבוד שבת.

וכך היו יושבים, הזקן שבהם אדם שמן ובעל בשר ישב בראש השולחן ושני חבריו אחד צנום וארוך ושערו קלוש ובראשו במקום שהכמרים מניחין אותו חלק בלא שיער האדימה חבורה, ואחד בלא סימן היכר חוץ מפיקה שבגרונו. ישבו אחד מקצה מזה ואחד מקצה מזה. היכן ישבתי אני? לא ישבתי אלא עמדתי. וכן הדעת נותנת. מי שהשעה דוחקת לו ובאו אצלו אורחים עומד ואינו יושב.

התחילו הם מדברים ואני שותק. וכשראו שתי מגורות של שבת עומדות על השולחן אמרו, הלוא שלושה אתם, אתה ואביך ואמך, ומה זה שאין אמך מדליקה נר כנגד הבן?

אמרתי להם, אמא כמנהגה נוהגת משבת ראשונה לאחר חופתה, שמדלקת שני נרות בלבד.

התחילו הם אומרים כל מיני טעמים על הנרות.

אמרתי להם, לא מטעמכם אלא אחד כנגד תורה שבכתב ואחד כנגד תורה שבעל-פה ששניהם אחד, כנרות השבת שקרויים נר שבת. מכל מקום רואה אני שבקיאם אתם במנהגי ישראל.

חייכו חיוך שנתעלם מייד בתוך קמטי פניהם.

אמר זה שקראתיו השלישי, מה חידוש שאנו בקיאים במנהגי ישראל הלוא אנו חברי המיסדר...

נדמה היה לי שאמר דומיניקנים הם, אלא מאחר שאין דרך כומרי הדומיניקנים לצאת בבגדי כומרות שלהם כשהם מחוץ לשירות שלהם

ואילו הם מלובשים היו בגדי כומרות ודאי שם של מינור אחר אמר, אלא שטילטלה הפיקה את דבריו ולא שמעתי יפה.

מחמת שיחתם הסחתי דעתי מן הזמן ושכחתי שצריך אדם להכין עצמו לקראת שבת וביקשתי מן האשה אשר על הבית להביא כיבוד. הביאה מן המעדנים שאנו מכינים לכבוד שבת ואני הוצאתי קנקן יי"ש והעמדתי לפניהם.

אכלו ושתו ודיברו. מחמת טירדת הזמן לא שמעתי מה אמרו. שתיים שלוש פעמים נזכרתי שהגיע זמן קבלת שבת. כיוון שהצצתי בחלון ראיתי שהחמה עומדת במקום זה שהנחתיה קודם שנטפלו לי הכמרים. אי אפשר לומר מעשה כשפים היה כאן, שהרי פעמים הרבה הזכרתי שם שמיים בשיחתי, ואי אפשר לומר שטעיתי בזמן, שהרי עדיין לא קרא השמש לתפילה. מכל מקום אין הדבר יוצא מידי תמיהה, שהרי כשבאו הכמרים כבר היתה החמה קרובה לשקיעתה והרי בינתיים אכלו ושתו ודיברו, ואילו החמה עדיין עומדת במקום זה שהנחתיה קודם שבאו הכמרים. קשה מזה כלי השעות. אפילו אומר מחמת טירדת הכמרים לא כיוונתי את כלי השעות לשבת, אפילו כן עדיין כוחו של כלי השעות שלנו יפה לעמוד בתפקידו.

נכנסה אמא להדליק את הנרות.

עמדו הכמרים ממקומם ותוך כדי עמידתם יצאו.

הלכתי ללוותם.

דחפני אחד מהם.

הייתי כאיש נדהם מפני היד שפגעה בי. אחר כל הכבוד שעשיתי להם נהג בי כך וחבריו ראו ולא גערו בו. לא חזרתי לביתי, שלא תראה אמא שאירעני דבר, ולא הלכתי לבית-התפילה, שהרי עד שאתרחץ ממגע ידו של הכומר ואלך כבר סיימו את התפילה.

הייתי כאיש עצל, לא לכאן ולא לכאן.

באו שני כמרים צעירים ושאלוני, להיכן הלכו האבות?

שמעתי ונשתוממתי. לאנשים שכאלה קוראים אבות. עד שננערתי מן התמיהה נתעלם אחד מהם והשאיר אחריו את חברו. לעיני ממש נתעלם. רק חברו נשאר.

נבהל ומשתומם עמדתי והוא כאילו לא כלום.

הצצתי עליו וראיתי שצעיר הוא וקומתו קומת נער קטן ועיניו שחורות. ואילמלא לאו של ולא תחונם, ולא תיתן להם חן, הייתי אומר חניניות ומתוקות היו ופניו חלקים, לא נראתה עליהם חתימת זקן. דומה היה לבחור מבחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא, שהיו לפניו בכל ערי ישראל, ועוד משהו היה בו שהוסיף חן על חינו.

עמדתי והארכתי בדברים כדי להסתכל בו.
בתוך הדברים הנחתי ידי על כתפו ואמרתי לו, שמע אחי, אי אתה יהודי?

ראיתי שנתרגשו כתפיו תחת ידי וראיתי שנתרגשו עיניו וראיתי שהוריד ראשו על לבו וראיתי שנתרגש לבו.

חזרתי ואמרתי, אמור לי וכי לא יהודי אתה?

הגביה ראשו למעלה מלבו ואמר, יהודי אני.

אמרתי לו, אם יהודי אתה מה אתה עושה אצלם?

הוריד את ראשו על לבו ושתק.

אמרתי לו, מי אתה ומאיזה מקום אתה?

עמד ושתק.

קירבתי פי לפיו, כאילו מעתה נמסר חוש השמע לפה.

הגביה את ראשו וראיתי שלבו היה רועד.

התחיל אף לבי רועד.

נתן בי עיניו השחורות והמתוקות ונסתכל בי בחיבת חן, באמונת אומן, בתפארת חסד, ועל הכל בצער גדול, כאדם שמתחזק על רצונו ועומד לגלות דברים שהתאפק מהם.

אמרתי אני לעצמי, מה כל זה?

יצא כמה שיצא ולא אמר כלום.

אמרתי לו, כל־כך קשה לך לומר לי מאיזה מקום אתה?

לחש לי שם עירו.

אמרתי לו, אם שמעתי יפה מעיר ליקובץ אתה.

ניענע לי בראשו.

אמרתי לו, אם מליקובץ אתה ודאי מכיר אתה את הצדיק מליקובץ.
(לאדמו"ר היום קראו לפניו צדיק.) שנה אחת בראש השנה התפללתי בבית־מידרשו ועבר הוא לפני התיבה. כשהגיע לשירת ויאתיו כל לעבדך, דימיתי שאני שומע קול רגליהם של כל העמים שאינם מכירים

את ישראל ואת אביהם שבשמיים ודימיתי שהם רצים ובאים, וכשאמר וילמדו תועים בינה דימיתי שהם מטים שכם אחד לעבוד את ה' צבאות אלוקי ישראל. אחי בא לך צער?

געה בבכיה.

אמרתי לו, על שום מה אתה בוכה?

הציפו דמעותיו את עיניו.

מחה את דמעותיו ואמר מתוך הבכיה, בתו אני, בתו הצעירה, בת זקונים שלו.

נודעזע לבי ודבק פי בפיה ופיה דבק בפי ונעימות נועם באה מפיה לפי, ואולי אף מפי לפיה. לפעולה זו קוראים בלשון הקודש נשיקת פה, ובוודאי אף בשאר הלשונות כן. לגבי כאן יש להוסיף, נשיקה זו נשיקה ראשונה היתה שנשקתי אני לנערה. וקרוב בעיני שאף נשיקתה נשיקה ראשונה היתה, נשיקת בתולים שאין עמה מכאוב, אלא טובה וברכה וחיים וחתן וחסד, שאיש ואשה חיים בהם עד זיקנה ושיבה.

מתוך 'קשת', כרך ה', חוברת י"ט (1963).

שמואל יוסף עגנון (בוצ'אץ', אוקראינה, 1887 – רחובות, 1970), עלה ב־1924 וחי בירושלים.

בין ספריו: 'זהיה העקוב למישור', הוצאת י"ח ברנר, ירושלים, 1912.

'תמול שלשום', שוקן, ירושלים ותל־אביב, 1946.

'שירה', שוקן, ירושלים ותל־אביב, 1971.